

A könyvvizsgáló visszaélésekkel összefüggő felelőssége

Biró Ferenc

Fraud Investigation & Dispute Services

2011.11.14.

 ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Tematika

- ▶ Visszaélések definíciója, típusai
- ▶ A visszaéléseket támogató tényezők leírása
- ▶ Melyek a visszaélések jellemző figyelmeztető jelei?
- ▶ Mit tehetünk egy visszaélés-gyanús eset azonosításakor?

A vizsgálatok és kutatások szerint...

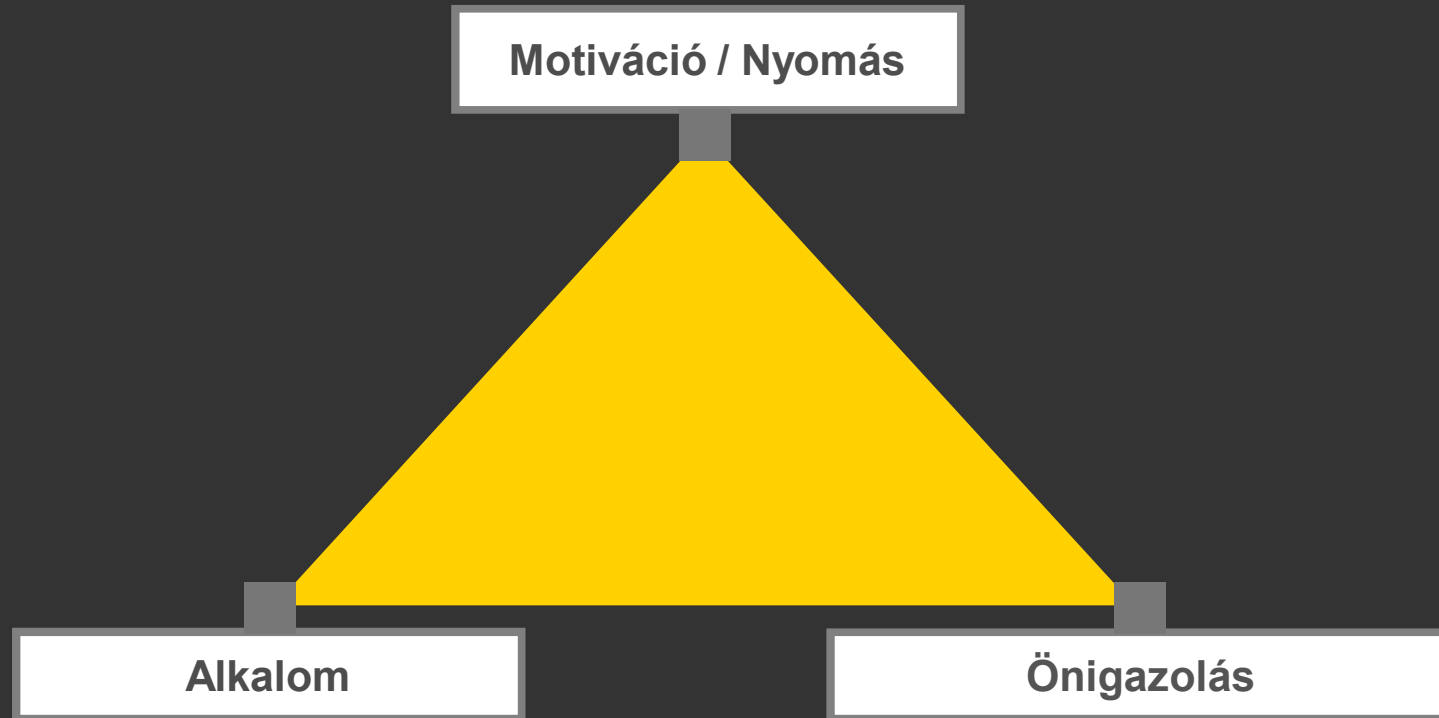
- ▶ ... ezerből egy dolgozó évente egyszer megkárosítja a cégét (legalább 100,000 USD értékben). Ez azt jelenti, hogy átlag minden 5. évre jut egy visszaélés egy 200 fős cégnél.
- ▶ ... az USA-ban évente több mint 994 milliárd dollár veszteség keletkezik visszaélések miatt (a vállalati árbevétel 7%-a)
- ▶ ... az esetek többségében 10-ből mindössze 4 ember őszinte

Mit értünk visszaélések alatt? (ISA 240)

- ▶ A csalás
 - ▶ olyan **szándékos** cselekmény,
 - ▶ amit a vezetők, irányításért megbízott személyek, munkavállalók vagy harmadik személyek követnek el,
 - ▶ **megtévesztés** alkalmazásával,
 - ▶ **méltánytalan** vagy **illegális** előnyök megszerzése érdekében.
- ▶ A cselekedet eredménye a **pénzügyi kimutatások téves bemutatása**.
- ▶ Audit szempontjából különösen releváns:
 - ▶ Beszámolóképzítés során elkövetett visszaélés (menedzsment visszaélés)
 - ▶ Eszközök hűtlen kezelése

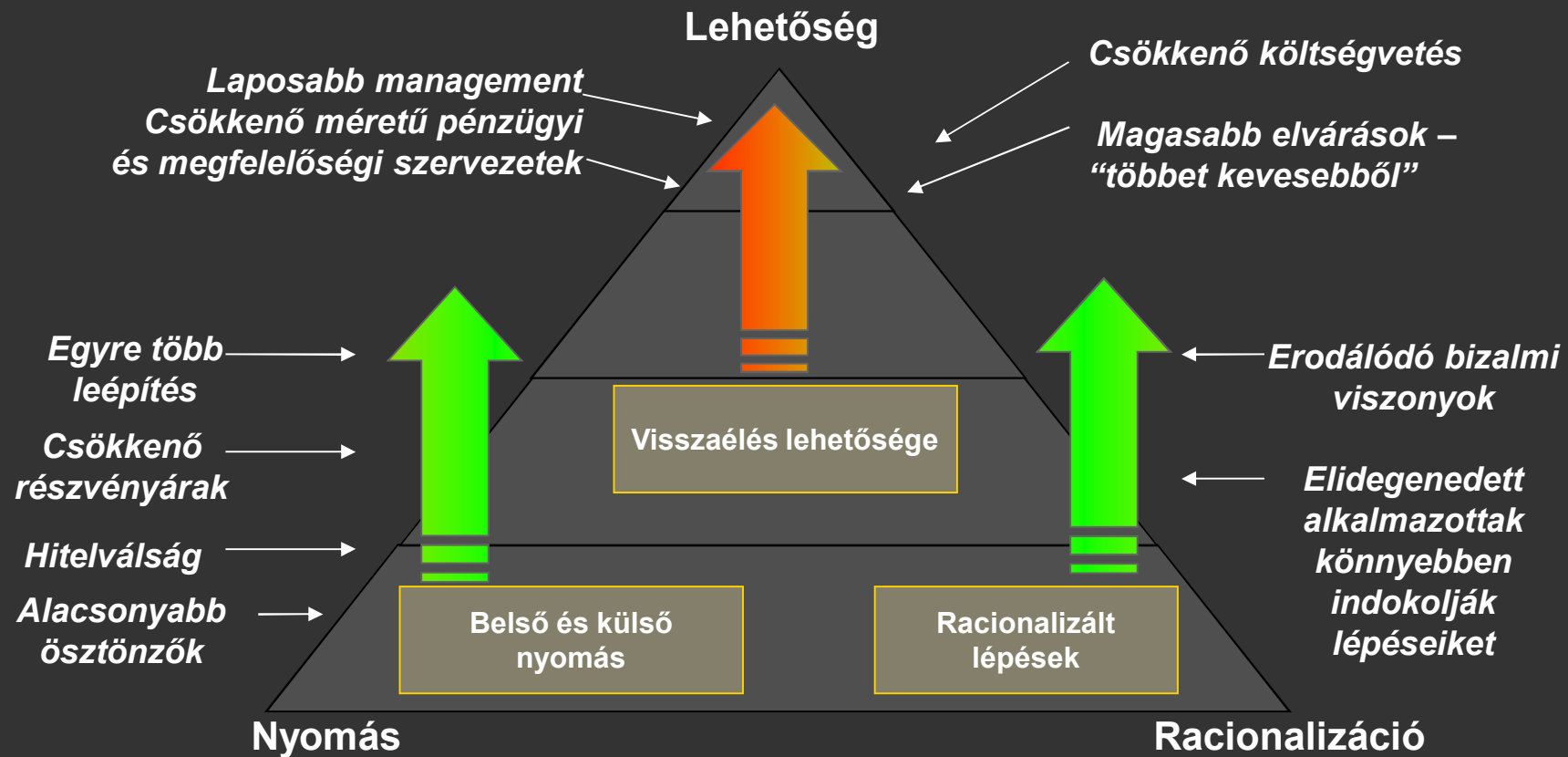
Forrás: 240 sz. Nemzetközi Könyvvizsgálati Standard

A visszaélési háromszög

**Forrás: Occupational Fraud and Abuse, Joseph T. Wells, Obsidian Publishing Company, 1997*

A válság hatása

A visszaélési fa

Forrás: ACFE Fraud Examiners' Manual

Meghamisított beszámoló (ISA 240)

- ▶ Ilyen beszámolóról akkor beszélhetünk, ha a(z) (éves) beszámoló **szándékos** számszaki vagy közzétételi **hibákat tartalmaz**, illetve abból **szándékosan adatokat hagytak ki**:
 - ▶ azért, hogy a beszámoló felhasználóit félrevezessék
 - ▶ ezek a beszámolót jelentős mértékben befolyásolják
- ▶ Típusai:
 - ▶ A pénzügyi beszámoló alapját képező könyvelési adatok ill. háttér dokumentációk hamisítása, manipulálása.
 - ▶ Gazdasági események pénzügyi kimutatásainak, tranzakcióknak vagy egyéb lényeges információknak mellőzése vagy félremagyarázása
 - ▶ Klasszifikációhoz, bemutatás módjához vagy nyilvánosságra hozatalhoz kapcsolódó számviteli irányelvek szándékos félreértelmezése és alkalmazása

Hűtlen kezelés (ISA 240)

- ▶ Hétköznapi nyelven **lopás**, illetve **sikkasztás**
- ▶ A könyvvizsgáló/ellenőr felelőssége kiterjed a beszámoló jelentős mértékű torzulását okozó cselekményekre is.
- ▶ A sikkasztás hatását a kisebb cégek sokkal jobban megérik.
- ▶ Tipikus esetei:
 - ▶ Céges bevételek sikkasztása
 - ▶ Fizikai eszközök vagy szellemi alkotások eltulajdonítása
 - ▶ Valótlan szolgáltatásokkal szembeni kifizetések (fiktív szállítók, beszerzéshez kapcsolódó kenőpénzek)
 - ▶ Céges eszközök személyes használata
- ▶ A könyvvizsgáló/ellenőr nem valószínű, hogy magát a lopást felfedezi, de valószínűbb, hogy a lopás elkendőzésére irányuló lépéseket – ami a visszaélés másik alapvető eleme – észreveszi.

Korrupció

- ▶ Korrupció (a latin „corrumpere” igéből = megdézsmálni, életképtelenné tenni, megvesztegetni)
 - ▶ Visszaélés a bizalommal / felruházott hatalommal
 - ▶ Politikai, közigazgatási vagy üzleti funkció
 - ▶ Anyagi vagy nem anyagi előny
 - ▶ Jogcím nélkül

„A mi embereink biztos nem követnének el csalást!”

Milyen az elkövető személyisége?

▶ Az átlagos elkövető:

- ▶ Férfi (esetek 59,1%-a)
- ▶ 41-50 éves
- ▶ Egyedüli elkövető (63,9%)
- ▶ Keresete < USD 50,000
- ▶ Büntetlen előéletű (87,4%)
- ▶ Nős, egynél több gyermekkel
- ▶ Aktív társasági életet él
- ▶ Intelligens és magasan képzett
- ▶ Magabiztos és lelkiismeretes
- ▶ Gyakran bizalmas pozíciót tölt be
- ▶ Szorgalmas

Kivételek mindig vannak...

Joyti De-Laurey, Fotó: Reuters

Jellemzően hogy próbálják leplezni a tisztességtelen magatartást előlünk?

- ▶ Gyakran elterelik a szót a valós problémáktól
- ▶ Időnyomás gyakorlása
- ▶ Rossz/manipulált információ nyújtása
- ▶ Auditorok elárasztása rengeteg információval
- ▶ Konkrét kérdésekre kitérő, nem teljes válaszok
- ▶ Eredeti dokumentumot nem adnak oda, csak fénymásolatot
- ▶ „Hátráltatod az üzletet”
- ▶ „Túl jól ismered a folyamatainkat”

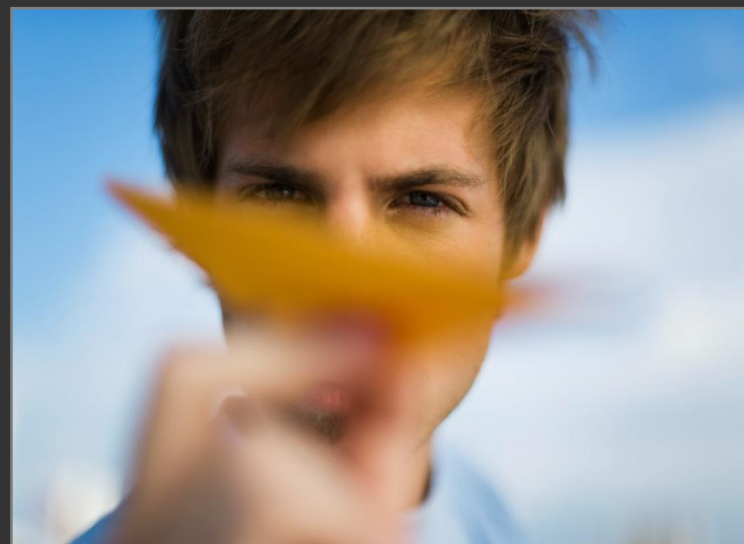
Melyek a visszaélések figyelmeztető jelei?

- ▶ Arrogáns (vagy akár támadó) viselkedés
- ▶ Elnyomó vezetési stílus
- ▶ Szokatlan kedvesség, nagylelkűség
- ▶ Az elkövető arra való törekvése, hogy nevetségesnek állítsa be az auditort

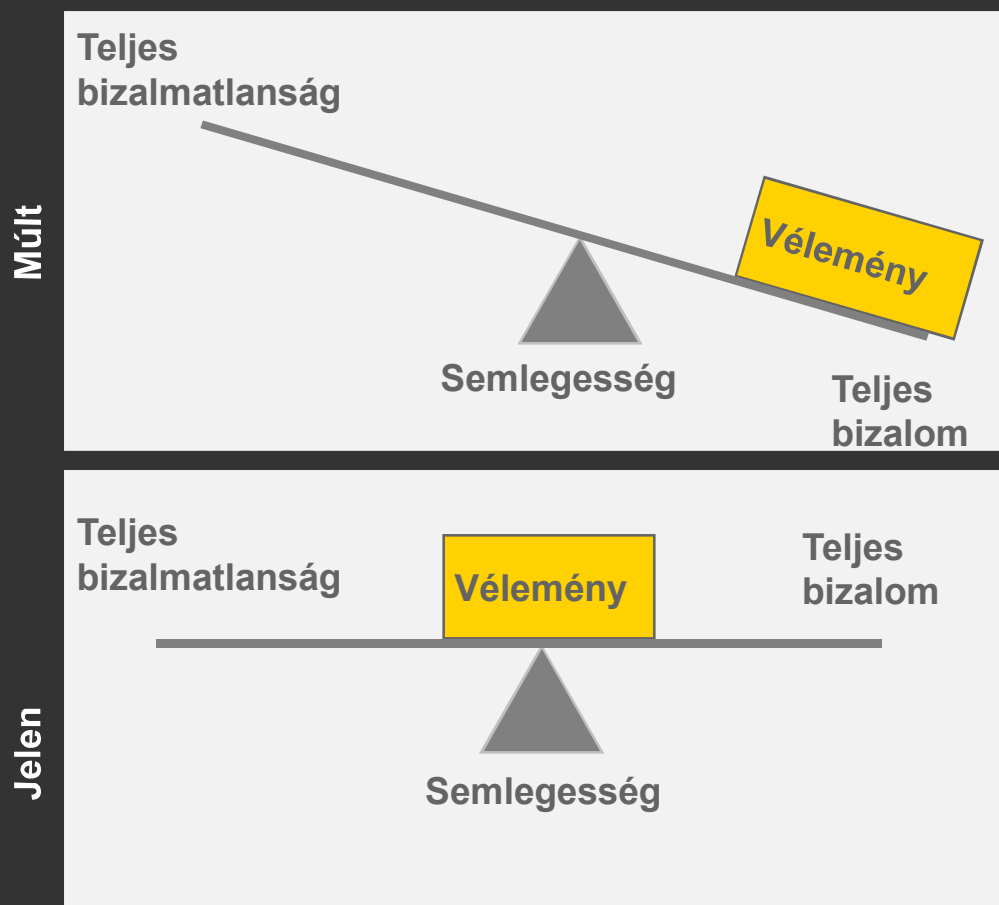
Miért fordulhat elő, hogy figyelmen kívül hagyjuk a figyelmeztető jeleket?

- ▶ Jóhiszeműség és bizalom a professzionális szkepticizmus helyett.
- ▶ Reménytelen várakozás az elfogadható válaszra.
- ▶ Félelem a menedzsmenttel való konfliktusoktól és a felettesek kritikájától
- ▶ Az ügyfél boldogságának előtérbe helyezése

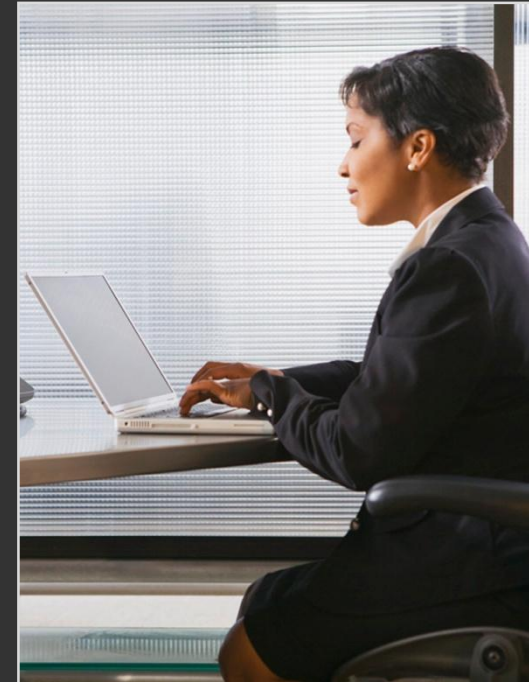
Szakmai kételkedés jelentősége (ISA 240)

„A 200. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standarddal összhangban a könyvvizsgálónak fenn kell tartania a szakmai szkepticizmust az egész könyvvizsgálat során, felismerve annak lehetőségét, hogy csalásból eredő lényeges hibás állítás állhat fenn a könyvvizsgálónak a gazdálkodó egység vezetése és az irányítással megbízott személyek őszinteségével és tisztességével kapcsolatos múltbeli tapasztalatai ellenére.”

Az elkövető szemszögéből (1/3)

- ▶ A használt autók ügynökünkön keresztül történő eladásáért voltam felelős a vállalatnál.
- ▶ A felettesemmel elhitettem, hogy előnyös üzlet ugyanannak az autókereskedésnek eladni a használt autókat, mint akitől megvásároljuk az újakat.
- ▶ A kereskedő 500\$ / autó jutalékot fizetett számomra.
- ▶ A tranzakciók az auditoraink által alkalmazott materialitási küszöb alatt voltak jóval, így ezeket a tranzakciókat soha nem tesztelték.

Az elkövető szemszögéből (2/3)

- ▶ Amikor a szoftverfejlesztő vállalatunk a 90-es években tőzsdére akart menni, pozitív eredményeket kellett kimutatnunk.
- ▶ Néhány nagy, fiktív ügyletet „lezártunk” egy a világ másik részén lévő leányvállalatunkon keresztül.
- ▶ A beérkező fiktív készpénzt szintén fiktív akvizíciókért fizetett ellenszolgáltatásként tüntettük fel.
- ▶ Az auditoraink a történeteket gyanúsaknak ítélték, de „szerencsére” a tőzsdére menetel előtt lemondtak mivel erős kétség merült fel bennük az integritásunkkal kapcsolatban.

Az elkövető szemszögéből (3/3)

- ▶ A banknál, ahol dolgoztam a pánccélteremben lévő aranyrudakat öt rétegben tárolták 50 darabos dobozokban.
- ▶ A készleteket magas értékük miatt rendszeresen ellenőrizték, egy idő után azonban észrevettem, hogy az auditorok csak azt ellenőrizték, hogy a dobozok tele voltak-e, nem néztek a dobozok aljára.
- ▶ Könnyű volt az 50-ből 40 rudat helyettesíteni az alsó 4 rétegben ezüst rudakkal.

- ▶ Csak a bank eladásakor végrehajtott due diligence során derült ki, hogy az aranyrudak 80%-át ezüstrúdakkal helyettesítettem, de ekkor már rég nyugdíjba vonultam.

Mire figyeljünk?

- ▶ **Szakmai kételkedés** jelentősége - járjunk utána azoknak a dolgoknak, amelyek nem ésszerűek, nehezen indokolhatóak!
- ▶ Maradjunk függetlenek!
- ▶ Vizsgáljuk meg a környezetet is! Üzleti racionalitás!
- ▶ Legyünk különös tekintettel az alábbiakra:
 - ▶ Új ügyfelek
 - ▶ Fejlődő szakaszban lévő vállalkozások, gyors növekedésű üzletágak.
- ▶ Vitassuk meg a kollégákkal az észrevételeket, visszaéléssel kapcsolatos gyanús jeleket!

KÉRDÉSEK?

ferenc.biro@hu.ey.com
+36 30 567 0582